

**ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОПЕРАТИВНОГО
КЕРУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЮ ВАГОНОПОТОКІВ**

**APPLICATION OF INTELLECTUAL TECHNOLOGIES IS FOR OPERATIVE MANAGEMENT
ORGANIZATION OF VAGONOPOTOKIV**

Вантажні перевезення на залізницях України характеризуються значними коливаннями. У таких умовах виконання плану формування поїздів (ПФП) може призвести до додаткових витрат на організацію вагонопотоків у поїзди та просування їх на мережі Укрзалізниці. У зв'язку з цим передбачено можливість оперативного коригування ПФП. При цьому одним з найбільш дієвих засобів коригування є формування групових поїздів на базі одноступінних призначень з урахуванням оперативних умов, що склалися на момент прийняття рішення.

Для оцінки оперативної ситуації та вирішення питання про формування окремого групового поїзда необхідно обробити значний обсяг інформації за досить короткий термін. У реальних умовах роботи оперативно-диспетчерського персоналу це зробити досить важко через брак часу. Для підвищення ефективності прийнятих рішень щодо організації вагонопотоків у поїзди необхідним є розроблення та впровадження інтелектуальних технологій, в основу яких покладено раціональну методику коригування плану перевезення в оперативних умовах при формуванні групових поїздів. Така система у своїй основі повинна мати формалізовану технологію раціонального формування поїздів та умови і критерії, за яких оперативне формування групових поїздів є раціональним. Також дана система повинна мати можливість прогнозувати процес надходження вагонів на кожне з призначень ПФП, аналізувати процес накопичення составів і своєчасно реагувати на зміну оперативної ситуації і надавати поради щодо коригування ПФП.

Одним із напрямків вирішення поставленого завдання є використання сучасних математичних методів прогнозування та управління експлуатаційною роботою в

області “Soft Computing”, які можуть реалізувати процес інтелектуального планування перевезеннями за умови обліку експлуатаційної ситуації на сортувальних станціях і нерівномірності накопичення вагонопотоків. Для надання системі властивостей адаптивного управління вагонопотоками є можливим використання моделі оперативного прогнозування вагонопотоків на основі нейро-нечіткої мережі типу NEFPROX (Neuro Fuzzy function approximator).

Згідно з даною системою розраховується можлива тривалість простою вагонів під накопиченням, що на початок періоду планування вже знаходяться на цій станції та призначені для виділення в самостійні напрямки згідно з діючим ПФП. Це у свою чергу дозволяє порівняти прогнозу тривалість накопичення таких вагонів на станції зі встановленим часом простою вагонів під накопиченням, який визначає мінімальний розмір добового вагонопотоку одного призначення для обов'язкового відправлення в спеціалізованих поїздах. Критерій доцільності оперативного коригування ПФП для окремого призначення на даній станції записується так:

$$T_{\text{нак факт}} > T_{\text{нак норм}},$$

де $T_{\text{нак факт}}$ – прогнозний час простою вагонів під накопиченням, що призначені для виділення в самостійний напрямок згідно з діючим ПФП;

$T_{\text{нак норм}}$ – встановлена норма часу простою вагонів під накопиченням, що визначає мінімальний розмір добового вагонопотоку одного призначення для обов'язкового відправлення в спеціалізованих поїздах.

Якщо умова не виконується, то вагонні струмені, що мають прогнозу добову потужність вагонопотоку одного призначення менше цієї величини, слід відправляти з даної станції шляхом об'єднання їх з іншими

струменями за рахунок коригування діючого ПФП та організації групового поїзда оперативного призначення.

З позиції запропонованого підходу процес пошуку оптимального варіанта організації групового поїзда в прогностичний період часу можна моделювати на основі генетичного алгоритму. Це дозволить шляхом послідовного підбору комбінування й варіації пошукових параметрів задачі коригування ПФП, за допомогою еволюційного механізму вибирати раціональний маршрут об'єднання груп вагонів для організації групового поїзда в діючих умовах експлуатаційної роботи полігону мережі.

Варіант рішення об'єднання груп вагонів, при якому витрати вагоно-годин і локомотиво-годин по всіх станціях у маршруті будуть

найнижчими, сформулює більш привабливу стратегію коригування ПФП та виживе в умовах еволюційного відбору. Кінцевим результатом виконання процедури еволюційного моделювання є знаходження раціонального варіанта організації групового поїзда оперативного призначення з метою передачі визначеної групи вагонів на станцію формування наскрізного поїзда для подальшого його просування.

Таким чином, впровадження інтелектуальних технологій у процес оперативного керування організацією вагонопотоків за рахунок формування групових поїздів дозволить приймати економічно обґрунтовані та своєчасні рішення, які забезпечать зниження витрат на організацію поїздів і просування вагонопотоків.

УДК 656.224

О.А. Малахова
O.A. Malakhova

УДОСКОНАЛЕННЯ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ НА ОСНОВІ ЛОГІСТИЧНИХ ПІДХОДІВ

IMPROVING PASSENGER ON THE BASES OF LOGISTICS METODES

Функціональним призначенням логістичних систем керування пасажирськими перевезеннями служить забезпечення вирішення таких груп завдань:

- диспозиційних – аналіз, прогнозування, прийняття рішень, планування, оперативне управління, контроль;

- транспортних – здійснення міських, приміських, міжміських, міжнародних перевезень;

- станційних – організація продажу квитків, культурно-побутового обслуговування тощо;

- інформаційних – управління пасажиропотоками, контроль перевезень, довідкове забезпечення;

- інших спеціальних – надання супутніх транспортних послуг, страхування, кредитування, фінанси і т. п.

Використання логістичних підходів при організації роботи пасажирського транспорту забезпечує оптимальні з точки зору витрат варіанти задоволення транспортних потреб населення. Крім того, логістична система пасажирських перевезень дозволяє згладити суперечності та забезпечує пошук компромісу між пасажиром і залізницею, оскільки вимога мінімізації витрат на перевезення повинна гарантувати пасажиру відповідний тариф, а залізниці - достатній розмір прибутку.

Однією з головних проблем, що потребують першочергового вирішення при логістичному підході в організації пасажирських перевезень, є визначення маршрутного прямування поїздів, вибір типу вагонів і можливості використання составів при їх взаємній ув'язці на різні напрямки. Все це вимагає застосування стратегічних принципів логістичного управління.